

کانون وکلای

شماره شانزدهم

شهریور ماه ۱۳۲۹

سال دوم

آمار قضائی

مقصود از آمار قضائی در این مقاله آن است که از مقدار کار هر باز پرس یا قاضی یا مستشار در روز یا هفته و ماه صورتی برداشته و مقدار کار انجام شده نشان داده شود :

در کارخانها یا دستگاههای تولیدی آمار کارهای انجام شده برای این است که معلوم باشد هر کارگر چه مقدار کار نموده تا اگر بیشتر از مقدار معمول کار کند باو مزد بیشتری داده شود ... اما آن کارگر اگر زیاد تر از سایرین کار کند و مزد بیشتری دریافت دارد در جنس محصول و ثمره کار او نباید تفاوتی با سایرین باشد والا اگر محصول بدست آمده در اثر کار او بست تر از محصول سایر کارگرها باشد در آن صورت استحقاقی با اضافه مزد نخواهد داشت .

این طریقه تشخیص قابلیت و استعداد بوسیله آمار از سال های قبل در دادگستری ما هم رواج یافته است در سال های قبل از ۱۳۲۰ بخاطر دارم وزارت دادگستری ب میزان و مقدار کار دادیارها و بازپرس ها و قضات اهمیت میداد و کار زیاد را تشویق مینمود و بهمین جهت دادیار ها و بازپرس ها و قضات آمار کار روزانه خود را تهیه میکردند و آنرا دلیل استعداد و هنر و

انجام وظیفه بحساب می‌آوردند نتیجه این طریقه آن شد که هر اندازه بر تعداد کارهای اشخاص مزبور اضافه شد از ارزش و کیفیت آن کاسته گردید - زیرا کارهای مربوط ببازرسی و قضاوت کاردستی نیست که مثل ماشین انجام شود بلکه باید قواعد و قوانینی را رعایت کنند تا از کار آنها نتیجه مطلوب بدست آید .

مثلاً بازررس وظایفی دارد هر گاه آن وظایف را انجام دهد قراری که صادر میکند منشاء اثر خواهد بود والا اگر تحقیق کافی در اطراف اتهام نشود و ادله لازم جمع آوری نگردد در محکمه متهم تبرئه خواهد شد . و بنا بر این از کار مستنطق ثمره بدست نخواهد آمد یا ممکن است دلائل بنفع متهم را باز پرس بعلت سرعت در کار جمع آوری نکند و در این صورت حق اشخاص ضایع میگردد .

قاضی برای قضاوت باید پرونده هارا قبل از روز جلسه محاکمه مطالعه تا در روز جلسه بتواند اظهارات طرفین دعوی را درک نماید والا در روز جلسه فهمیدن اظهارات طرفین مشکل خواهد بود و اگر قبلاً پرونده را مطالعه ننماید و در جلسه محاکمه عرض حال و لوایح یا حکم خوانده شود وقتی را که رای رسیدگی به اظهارات طرفین معین شده خواهد گرفت و محاکمه در آن صورت تجدید خواهد شد . و اگر قاضی در روزشش نوبت برای رسیدگی معین نماید نمیتواند عرض حال و لوایح یا حکم و لوایح را در جلسه بخواند و اظهارات و توضیحات طرفین را نیز استماع کند مخصوصاً آنکه بعضی از پرونده ها محتاج بمطالعه زیاد تری از لحاظ طبیعت دعوی است - در اینگونه موارد آن محکمه که در روز شش وقت محاکمه تعیین میکند نمیتواند آن وظایفی را که قانون و اصول دادخواهی برعهده او گذاشته صحیحاً انجام دهد این نکته را باید در نظر داشت که یکی از علل طولانی بودن جریان محاکمات تعداد محاکماتی است که برای یکروز معین میشود و چون در یک روز نمیتوان شش پرونده را رسیدگی نمود طبیعتاً چندتای آن تجدید خواهد شد و اگر هم تجدید نگردد و رسیدگی شود قاضی آن دقتی را که موظف است بکار برد بدیهی است نمیتواند بکار برد و احکامی که صادر میشود خالی از اشتباه نخواهد بود

در بعضی از محاکم دیده میشود که برای يك روز وقت برای رسیدگی تا بیست پرونده هم داده میشود و وقتی قاضی نتواند نسبت بشش پرونده رسیدگی و مطالعه کامل و قضاوت کند مسلماً نسبت به بیست پرونده ابدأ نمیتواند دقت و قضاوت شایسته کند و احکامی که در نتیجه سرعت بدون مطالعه و دقت کافی صادر شود از لحاظ ارزش و کیفیت مسلماً مثل احکامی که با دقت و مطالعه صادر میشود نخواهد بود .

در این طریق یعنی توجه بمقدار کار و عدم توجه بارزش و کیفیت آن اصل قضاوت صحیح فدای سرعت عمل میشود و ادا آن باعث تنزل معلومات قضات خواهد گردید و بجای پیشرفت عقب افتادگی نصیب آنها میگردد - هرگاه باراء محاکم از پانزده سال باینطرف مراجعه شود تغییر کیفیت در آن مشاهده میگردد و یکی از علل آن عدم توجه بکیفیت و توجه بکمیت کار از طرف وزارت دادگستری است .

همینطور اگر بقرارهای بازپرسها از پانزده سال باینطرف رجوع شود ملاحظه خواهد شد که قرارهای مزبور از لحاظ ارزش تنزل یافته است و بهمین جهت معمولاً پرونده های کامل در امور کیفری بدادگاهها نمیرود و بسا اوقات پرونده های کیفری بهمین سبب منتهی به تبرئه میگردد و این نقص بحساب دادگستری گذارده میشود .

بنظر نویسنده مقدار کار و سرعت اگر در موارد دیگر پسندیده است در مورد قضاوت پسندیده نیست اگر از محکمه در ماه سی رای صحیح و دقیق صادر شود بهتر از صد رأی ناقص و غلط است و هرگاه وزارت دادگستری تنها توجه خود را بمقدار و میزان کار و سرعت در کار معضوف سازد ارزش و کیفیت کار از میان خواهد رفت . دستگاههای مختلف وزارت دادگستری مراقبت در آمار کار هفتگی یا ماهانه بازپرس و قضات دارند ولی هیچ دستگاهی نیست که مراقب ارزش و کیفیت کار بازپرسها و قضات داشته باشد همانطور که آمار از مقدار کار نگاهداشته میشود آن دستگاه هم آماری از کیفیت کارها نگاهدارد بدین معنی که قرارهای بازپرسها و احکام محاکم را با دقت ملاحظه و معلوم نماید از چه نوع است و اگر چنین مراقبتی وجود داشته باشد

و تنها مقدار کار دلیل استعداد و فعالیت و لیاقت شناخته نشود آنوقت باز پرس ها و قضات سعی خواهند نمود تصمیمات آن ها طوری باشد که از لحاظ ارزش و کیفیت مورد پسند واقع گردد . و سطح ارزش تصمیمات قضائی که مدتی است رو به تنزل است ترقی خواهد نمود .

دکتر مرضی حسینی نهرالی

تشخیص اموال عمومی از خالصجات

موضوع تشخیص اموال عمومی از خالصجات یکی از مباحث مهمی است که از قدیم الایام مورد نظر علمای حقوق بوده و در زمان حاضر نیز فصولی چند از قوانین مدنی و اداری کشور های متمدن باین مسئله اختصاص داده شده است :

رومیهای قدیم اموال عمومی را رس پوبلیکا یا لکاپوبلیکا مینامیدند یعنی اموالیکه متعلق به عموم بوده و خالصجات دولتی را رس فلیکالس یا رس فلیبی میخواندند .

اموال عمومی را نیز در زمان رومیها بدو قسمت منقسم میکردند یک قسمت که مورد استفاده عموم اهالی کشور بود مانند رودخانهها و طرق عمومی و قسمت دوم که فقط جنبه محلی داشت مثل بنا های شهرداری - همانطوریکه گفتیم هر دو قسمت مشمول اموال عمومی بوده با این توضیح که قسمت اول ملك تمام ملت روم فرض میشد در صورتیکه قسمت دوم تعلق بشهر معین داشت . در دوره اسلامی رودخانههای بزرگ - طرق و شوارع - سواحل دریاها و بطور کلی عموم اموالیکه طبیعتاً و عرفاً مورد استفاده عموم مسلمین بود قابل خرید و فروش و تملك خصوصی نبوده و در عداد اموال عمومی بشمار میرفت .